

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
תשיעי

קונטרס

חג הסוכות - תש"נ

•
מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הוצאה שלישית

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, ניו.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושלש לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות גדולות
צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

פתח דבר

לקראת חג הסוכות הבעל"ט — הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה
ולקחתם לכם גו', שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דמוצאי ש"פ
האזינו, י"ג תשרי ה'תשל"ט.

מערכת „אוצר החסידים“

יום ד' ערב יג תשרי שנת ה'תש"נ (השנה תהא שנת גס"ט),
מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק,
שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

בט"ד. מוצאי ש"פ האזינו, י"ג תשרי, הילולא דאדמו"ר מהר"ש נ"ע אור לערב חג הסוכות ה'תשל"ט

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו', ואיתא במדרש¹ וכי ראשון הוא והלא ט"ו [יום]² הוא, אלא ראשון [הוא]³ לחשבון עונות. דביוהכ"פ הקב"ה מוותר לישראל את הכל, ומיוהכ"פ עד החג כל ישראל עסוקין במצוות, זה עוסק בסוכתו וזה בלולבו, וביום הראשון של חג אומר להם הקב"ה מאן דאזל אזל ומן הכא ולהלאה⁴ חושבנא. ומזה מובן, דמצות נטילת ד' מינים בט"ו תשרי הוא מפני שהוא ראשון לחשבון. וצריך להבין השייכות דראשון לחשבון לנטילת ד' מינים. וביותר צריך ביאור ע"פ מה דאיתא במדרש⁵, ישראל ואוה"ע באין לפני הקב"ה בריה ולית אנן ידעין מאן נצח, אלא כמה שישאל יוצאין מלפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן בידן אנו יודעים דישראל אינו נצוחיא, לפיכך משה מזהיר להם לישראל ואומר להם ולקחתם לכם כו'. היינו, דמצות נטילת ד' מינים בחג הסוכות באה בהמשך להדין דר"ה, ולמה אומר ולקחתם לכם ביום הראשון, שמצות נטילת ד' מינים ביום זה הוא (לא מפני שהוא יום הט"ו לר"ה, אלא) מפני שבו מתחיל ענין חדש, ראשון לחשבון.

(ב) **ויובן** זה בהקדים החילוק שבין סוכה לד' מינים. דעם היות ששניהם מורים על ענין האחדות (כדלקמן), אעפ"כ חילוק ביניהם. שהאחדות דסוכה היא אחדות בעצם, שאין בה (מלכתחילה) התחלקות פרטים. שלכן כל ישראל ראויים לישוב בסוכה אחת⁶, לפי שסוכה היא למעלה מהתחלקות, משא"כ ענין מצות נטילת

(1) אמור כג, מ.

(2) תנחומא אמור כב, הובא בטור אריח ה' ר"ה סתקפ"א. וראה גם פסיקתא דר"כ פיסקא ולקחתם לכם

(בהוצאת באבער — קפב, ב ואילך). ויקיר פ"ל, ז. יליש עה"פ אמור שם (רמז תרנא). וראה גם קהיר פ"ט, ז.

(3) כ"ה בתנחומא שם. ובטור שם ליתא. ובתנחומא באבער כאן: והלא יום חמשה עשר הוא, אלא מאי

ראשון, ראשון לחשבון עונות.

(4) כ"ה הלשון בתנחומא שם (ועד"ז ביליש וקהיר שם). וראה דרישה לטור שם סק"ט דביוהכ"פ נמחלו

כל העונות (ולא רק רובן).

(5) פסיקתא דר"כ, ויקיר ויליש שם. ובכ"י שם משמע שכ"ה גירסתו (גם) בתנחומא שם.

(6) כ"ה בכ"י שם. ובויקיר שם. מן הכא נחיל חושבנא. ובקהיר שם, מן הכא ולהלן הוא חושבנא.

(7) ובפרט, שמצות סוכה ותחיגה תלאם הכתוב במנין ט"ו בחודש (ראה כ"י ובי"ח שם), ובמצות נטילת ד'

מינים שינה ותלה ביום ראשון.

(8) ויקיר שם, ב. יליש שם. וראה גם פסיקתא שם. תנחומא אמור יח.

(9) ראה בארוכה ד"ה בסוכות תשבו התשל"ו ס"ב ואילך (סה"מ מלקט ח"א ע' קעו ואילך. ושי"ן) בענין

המקף דסוכה שהוא למעלה מהתחלקות.

(10) סוכה כז, ב. ובדוגמת ענין הכבוד (בסוכות הושבתי גוי') שהקיפו את כל ישראל כולם כאיש אחד.

* אמור כג, מג. וראה סוכה יא, ב (לפי דיעה אחת) שענני כבוד היו. וכ"ה בפשוטו של מקרא — פרש"י עה"פ. וכ"ה גם להלכה — טושור'ע (וואדאה"ז) אריח ה' סוכה ר"ס תרכה.

ד' מינים הוא שמריבוי נעשה אחדות. דהגם שהם ד' מינים שונים ומן הקצה אל הקצה, כדאיתא במדרש¹¹ ד' מינים שבלולב הם כנגד ד' סוגים שבישראל, מהסוג שכנגד אתרוג שיש בו טעם וריח (תורה ומעשים טובים) עד להסוג שכנגד ערבה שאין בה לא טעם ולא ריח, והם נעשים כולם אגודה אחת¹². וגם להפירוש¹³ שד' המינים רומזים על הקב"ה, הנה מזה שהענינים דלמעלה (הקב"ה) מרומזים בד' מינים, מובן, שהם ד' מדריגות שונות [וע"פ הידוע שכל הפירושים שבאותו הפסוק שייכים זה לזה¹⁴], יש לומר, שהחילוק בד' המדריגות דלמעלה המרומזים בד' המינים הוא מן הקצה אל הקצה, בדוגמת החילוק שבין ד' סוגים הנ"ל [דישראל], וע"י מצות נטילת ד' מינים [שכל ד' המינים הם מצוה אחת¹⁵] הם מתאחדים.

ג) והנה לאחר מצות ישיבה בסוכה ומצות נטילת ד' מינים באה המצוה דהקרבת קרבנות החג¹⁶ שעיקרם הם הע' פרים [כיון שפר (שור) הוא המלך שבבמות¹⁷] כנגד שבעים אומות¹⁸. דע"י הקרבת הע' פרים [ועד"ז עכשו ע"י אמירת פסוקי הקרבנות דע' פרים, ונשלמה פרים שפתינו¹⁹] נעשה בירור האומות²⁰. ויש לומר, שהשייכות דבירור האומות ע"י הקרבת הע' פרים למצות נטילת ד' מינים היא, כי תכלית שלימות הנצחון דישראל שמתגלה ע"י נטילת ד' מינים [דע"י שישראל לולביהן ואתרוגיהן בידן יודעים דישראל אינון נצוחיא, כנ"ל ממדרש] הוא, שגם האומות יסכימו לזה, וע"י הקרבת הע' פרים כנגד ע' אומות הם מתבררים ומזדככים ועד שהם מסכימים להנצחון דישראל. וזוהי גם השייכות דאמירת הלל בו' ימי הסוכות להקרבת הע' פרים [דזה שגומרין את ההלל בכל ימי החג הוא לפי שהם חלוקים בקרבנותיהם²¹], כי ע"י הבירור והזיכוך שנעשה בהאומות ע"י הקרבת הע'

(11) ויקר פיל, יב.

(12) וגם האחדות שבכל מין גופא הוא שמריבוי נעשה אחדות. וכמו באתרוג — ההתאחדות של האירים ד' תקופות השנה. ועד"ז בשאר המינים. — ראה בארוכה ד"ה וחג האסיף התשמ"ג סיב (סה"מ מלוט הנ"ל ע' תמב ואילך). וש"נ.

(13) ויקר שם, ט.

(14) כידוע הרא"י לזה מ, שעטנזי (גדה סא, ב) — ראה לקרש ח"ג ע' 782. ובכ"מ.

(15) ראה סהמ"צ להרמב"ם (שורש יא) שהם לא ד' מצוות כ"א מצוה אחת דוקא.

(16) ישיבה בסוכה מתחילה משקידש החג: נטילת ד"מ — מתחיל בבוקר; והקרבת מוספין הם לאחר כריכ עבודות היום. ויש לומר, כי בתחילה צריך להמשיך בחינת האחדות שלמעלה מהתחלקות (סוכה); ולאח"ז ממשיכים זה גם בפרטים, שגם הפרטים יתאחדו כאחד (ד' מינים); ולאח"ז ממשיכים בע' אומות (פרי החג).

(17) חגיגה יג, ב.

(18) סוכה נה, ב. במדביר פכ"א. כד. פרש"י עה"פ פינחס כט, יח. שם, לה.

(19) הושע יד, ג.

(20) מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' א'תפט ואילך. המשך תרס"ו ע' מ. וראה בארוכה ד"ה בסוכות

תשבו התשלי ס"א וס"ח (סה"מ שם ע' קעה. שם ע' קפ).

(21) ערכין י, סע"א ואילך. טור ושרע אדה"ז אריח הל' סוכה סי' תרמד.

פריים, נעשה הללו את הוי' כל גוים שבחוהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו גו'²², שהגוים והאומים משבחים את הוי' על זה שגבר עלינו חסדו.

(ד) והנה זה שהגוים והאומים מהללים ומשבחים את ה' על זה שגבר עלינו חסדו הוא ענין נעלה ביותר²³. ועד אשר (בפרט אחד) הוא נעלה יותר מהענין דגבר עלינו חסדו כמו שהוא מצד עצמו. כי עי' (שהגוים מהללים כו') נשלמת הכוונה דנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים²⁴, בתחתון שאין תחתון למטה ממנו²⁵. וכמוכן גם מהמאמר ד"ה ברוך תהי' מכל העמים של בעל ההילולא²⁶, דאיתא בירושלמי²⁷ אם ברכך גוי ענה אחריו אמן שנאמר²⁸ ברוך תהי' מכל העמים, ומביא בהמאמר דאיתא בכתבי האריז"ל²⁹ שאמן הו"ע יחוד הוי' ואד' [דזהו שאמן בגימטריא הוי' אד'³⁰]. והענין הוא³¹, דהוי' הוא שם העצם³² (עצמות אוא"ס שלמעלה מעולמות³³), ושם אד' הוא כמרוז"ל³⁴ לך נאה לקרות אדנ' שאתה אדון לכל בריותיך. דנוסף לזה ששם אד' הוא בספירת המלכות³⁵, דמלכות היא שרש הנבראים, הנה

(22) תהלים מזמור קיז. ועי' מ"ש בפנים יובן השייכות דפסוק זה לחג הסוכות — ראה סידור (עם דא"ח) שער הסוכות רנט. ג. שם רס, ד. אוה"ת דרושים לסוכות ד"ה הללו את ה' כל גוים (ע' איתשז).
(23) להעיר גם מפרשי עה"ת בתחלתו, "שאם יאמרו אוה"ע לישראל לסטים אתם כו' הם אומרים להם כו", דזה שנכתבו כו"כ פרשיות בתורה, יותר מספר שלם, הוא בכדי שיוכלו להסביר לאוה"ע שכיבוש איז אינו גילה, בכדי שגם הם יסכימו על זה. ולהעיר גם מספר השיחות תורת שלום ע' 70 ואילך, שכל הענין דשביית הכלים תהוה ה"י בכדי, שהם יאמרו כפי רצונ'.

(24) ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

(25) תניא שם.

(26) סה"מ תרכ"ח ע' קעא. וראה ג"כ ד"ה זה תרכ"ט (נמצא בדפוס).

(27) ברכות ספ"ח.

(28) עקב ז, יד.

(29) פעי"ח שער יא (שער כוונת אמן) רפ"א. שער הכוונות ענין כוונת חזרת העמידה דרוש ה. הנסמן באוה"ת בהר כרך ד ע' אקנו.

(30) ויש לומר, דההתאחדות של הוי' ואד' בהגימטריא דתיבת אמן (תיבה אחת) היא התאחדות גדולה יותר מההתאחדות דשוע טווי ונוו בתיבת שעטנז (ראה לעיל הערה 14) — כיון שבהגימטריא דתיבת אמן אין ניכר כלל שהוא צירוף שני ענינים (משא"כ שעטנז).

(31) בהבא לקמן (בענין יחוד הוי' ואד') ראה גם ד"ה להבין ענין רשבי' התשמיז ס"ז (סה"מ מלוקט ח"ב ע' שו ואילך).

(32) כי"מ הל' עכרים פ"ה ה"ז. פרדס שער יט (שער שם בו ד'). מוי"ג ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב פכ"ח.

(33) להעיר, שגם שם הוי' מלשון מהוה (וח"ג רנו, סע"ב. פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. שעה"יא רפ"ד) הוא למעלה מגדר עולם (ומן ומקום), כמבואר בשעה"יהא פ"ז (פב, א) שמדבר שם בענין הוי' מלשון מהוה. ועאכ"כ שכי' בשם הוי' כמו שהוא שם העצם שמורה על עצמותו.

(34) ב"ר פי"ז, ד.

(35) שעה"יהא פ"ז (פא, ב). ובכ"מ.

(*) שהרי זה בא בהמשך להמבואר שם פ"ד (עט, רע"א). דשם הוי' פירושו שמהוה כו". וגם בפ"ז שם, הטעם על זה שהוא "למעלה מבחי' מקום" הוא "כי הוא מהוה תמיד את כל בחי' המקום כו".

מלשון רז"ל שאתה אדון לכל בריותיך (בריותיך דוקא) משמע שהשם אד' הוא על נבראים אלו שהם בריות בעלמא³⁶. וע"י היחוד דהוי' ואד', שבאד' מאיר הוי', נעשה כן גם בהנבראים שנתהוו משם אד' [כולל גם נבראים אלה שהם בריות בעלמא], שמאיר בהם גילוי עצמות אוא"ס שלמעלה מעולמות, ועד שנעשים דירה לו ית', לו לעצמותיו³⁷. וזהו אם ברכך גוי ענה אחריו אמר, דישאל הם למעלה מעולמות, וע"י שגוי מכיר מעלתו של ישראל ועד שמברך אותו, נעשה זה הכנה והקדמה³⁸ ליחוד הוי' ואד', ולדירה לו ית' בתחתונים.

ה) והנה כיון שתכלית בריאת האדם הוא לעשות לו ית' דירה בתחתונים³⁹, שזה נעשה ע"י שעבודתו את ה' היא באופן כזה שגם גוים וכו' מכירים את מעלתו ועד שמברכים אותו, מובן, שלכא"א מישראל נותנים כח מלמעלה על זה. ובפרט בדורות האחרונים שלפני הגאולה, שצריך לגמור ולהשלים עשיית הדירה, שהנתינת כח על זה היא עוד יותר. ויש לומר, דזהו גם מהטעמים על זה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁰, שאדמו"ר מהר"ש (בעל ההילולא) ה' נוסע בכל יום מימי החול לטייל, ופעם (מצד סיבה) נסע בדרך אחרת, וכל האנשים מעמי הארץ שהיו שם, כשראו אותו כרעו והשתחוו לפניו. וכששאלו אח"כ את אדמו"ר מהר"ש עד"ו, ענה: אויף וועמען דען שטייט ברוך תהי' מכל העמים. דהטעם על זה שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר מאורע זה וצוה לפרסמו, י"ל שהוא בכדי להוסיף בהנתינת כח על זה לכא"א מישראל. דנוסף על הנתינת כח שע"י המאורע עצמו, דכיון שמאורע זה ה' אצל נשיא, דהנשיא הוא הכלי⁴¹, הוא נתינת כח לכא"א מישראל⁴², הנה ע"י שנתגלה ונתפרסם ע"י נשיא, ניתוסף ע"י עוד יותר בהנתינת כח.

ו) ויש לומר, דהנתינת כח מלמעלה על עבודה זו היא (בעיקר) בחג הסוכות. דע"י שבחג הסוכות יודעים כולם (גם הגוים כו') שישאל אינן נצוחי"א, ונוסף שהם יודעים מזה הם מסכימים לזה ועד שהם מהללים כו' את הוי' על זה שגבר עלינו חסדו (כנ"ל סעיף ג), הנה מזה נמשכת נתינת כח על העבודה דברוך תהי' מכל העמים במשך כל השנה. ויש להוסיף, דענין נצחון (ישראל אינן נצוחי"א) הוא שמנצחים את המנגד. דמזה מובן, דזה שגילוי הנצחון בחג הסוכות הוא באופן שגם הגוים כו' מהללים כו', הוא, שגם אלה שהיו תחלה מנגדים, גם הם נהפכים לאוהבים,

(36) ראה תניא פל"ב.

(37) המשך תרס"ו ס"ע ג. ובכ"מ. — נסמו בטה"מ מלוקט שם ע' מא.

(38) אבל היחוד גופא נעשה ע"י עניית אמר דישאל.

(39) תניא פל"ז (מט, סע"א). ובכ"מ.

(40) ראה גם שיחת ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב התשט"ז.

(41) פרש"י ע"פ חוקת כא, כא (מתנחומא חוקת כג). וראה רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו: לבו (של מלך)

הוא לב כל קהל ישראל. וראה לקו"ש ח"ט ע' 165 ואילך.

(42) ויש לומר, שהנתינת כח ממאורע דנשיא הוא עוד יותר מהנתינת כח ע"י אמירה (אמירת תורה) — ע"ד הענין ד-מעשה רבי (ב"ב קל, ב).

ומהללים כו' את הוי' על זה שגבר עלינו חסדו. ולכן, גם הנתינת כח שנמשכת מחג הסוכות על העבודה דברוך תהי' מכל העמים במשך כל השנה היא גם בנוגע לאלה שהיו מנגדים, ברוך תהי' מכל העמים. ומזה הוראה לכאור'א מ'שראל, שגם כשישנם לפעמים כאלה שמונעים ומעכבים אותו מעבודתו, אין זה צריך לגרום חלישות חז' בעבודתו (ומכ"ש שאין מקום למחשבת יאוש חז'), וכשמחליט למלאות את שליחותו מבלי להתחשב עם שום מניעות ועיכובים, אזי יראה בגילוי בעיני בשר שכל המניעות אין בהם ממש⁴³, ואדרבא, הכוונה בזה שיש לו מניעות הוא בכדי להגבי' אותו למדריגה נעלית יותר, שתהי' לו העבודה דבירורים וגם העבודה דנסינות (שלולי המניעות לא הי' מגיע לעבודה זו, שהרי מבקשים ונצטוו לבקש אל תביאנו לידי נסיון⁴⁴), שעי' יגיע למדריגה נעלית יותר⁴⁵, ועד שסוף סוף, גם אלו שמנעו וכו' יהפכו למסייעים ומברכים, ברוך תהי' מכל העמים, ועי' תושלם הכוונה דנאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, בתחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ז) והנה בכדי לפעול הבירור דאוה"ע, ובפרט דאלו שמנגדים, הוא ע"י התעוררות וגילוי בחינת יחידה שבנפש. דכיון שהניצוצות שבהם הם בתכלית ההעלם וההסתר, לכן⁴⁶, בירור ניצוצות אלה הוא ע"י התעוררות נקודת הנפש שלמעלה מהתפשטות וגילוי, יחידה שבנפש. ובפשטות, דע"י שמעורר בחינת היחידה שבו הוא עומד בתוקף חזק, שבכדי שיהי' לו תוקף חזק לעבוד עבודתו (מבלי להתחשב עם המנגדים) הוא ע"י התעוררות היחידה שבו⁴⁷, וע"י תוקף זה פועל סוף סוף גם על המנגדים שנהפכים למסייעים כו' (כנ"ל סעיף ו). ואף שענין זה (שהמנגדים נהפכים למסייעים כו') הוא תוצאה (לכאורה) מגילוי היחידה שבו, מ"מ, יש בזה עילוי לגבי הענין דגילוי היחידה. כי בגילוי היחידה לא נעשה דבר חדש, משא"כ זה שהמנגד נהפך למסייע (היפך הטבע שלו) הוא התחדשות⁴⁸, נוסף שעי' דוקא נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים, בתחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ח) ועד"ז הוא גם בהענין דבירור הגוים כו' (הללו את ה' כל גוים גו') שבחג הסוכות, שזה בא לאחרי הגילוי דבחינת יחידה. והענין הוא, דכללות העבודה דעש"ת היא מעומק הלב, ממעמקים קראתי⁴⁹. ואומר ממעמקים לשון

43) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ע' נג. ד"ה נתת ליראיך התשל"ז ס"ה (סה"מ מלוטט ח"א ע' קפח"ט). ובכ"מ.

44) נוסח ברכות השחר, מברכות ס, ב. וראה מאמרי אדה"צ על פרשיות התורה ח"א ע' רז.
45) ראה בארוכה ד"ה נתת ליראיך הנ"ל ס"ט וס"י (סה"מ שם ע' קצג ואילך). וראה בהתנסמן שם הערה

35.

46) ראה בארוכה ד"ה נתת ליראיך התשי"א בענין בירור הניצוצות שבנסינות, דכיון שהניצוצות הם באופן של נקודות (שהרי הם בתכלית ההסתר, בלי התפשטות), לכן, גם הבירור שלהם הוא ע"י נקודת הנפש.

47) ראה בארוכה ד"ה הנ"ל התשל"ז ס"ב ואילך (סה"מ שם ע' קפו ואילך).

48) ראה בארוכה ד"ה והי' עקב גו' התשכ"ז ס"ד-ה (סה"מ מלוטט ח"ב ע' ע' ואילך).

49) תהלים קל, א. — המזמור שאומרים בעש"ת (סידור אדה"צ בסוף פסוד"ו. ע"פ פתיח שער כח (שער תפלות ר"ה פ"ז).

רבים, שני עומקים, ח' ויחידה⁵⁰. ובפרט בר"ה (התחלת עשיית), ומכ"ש ביוהכ"פ שבעשיית עצמם הוא זמן תשובה כו' קץ מחילה וסליחה⁵¹, שהעבודה אז היא בבחינת אחת (יחידה⁵²) בכל ג' הענינים דעולם שנה נפש⁵³. והגילוי דבחינת אחת (שנמשכה בעשיית ובפרט בר"ה ויוהכ"פ) הוא בחג הסוכות [כידוע⁵⁴ בפירוש הכתוב⁵⁵ בכסה ליום חגנו, שכל הענינים שבעשיית הם בכיסוי והעלם (בכסה), מתגלים הם בחג הסוכות. וזהו שהעבודה דעשיית קשורה עם בכי', ועד שמי⁵⁶ שאינו בוכה בעשיית⁵⁷ אין נשמתו שלימה, משא"כ סוכות הוא זמן שמחתנו, כי שמחה היא דוקא מדבר שבגילוי⁵⁸, וע"י השמחה ניתוסף עוד יותר בהגילוי, דטבע השמחה היא להוציא מן ההעלם אל הגילוי⁵⁹, ועד שהיא פורצת כל גדרים⁶⁰].

ובהגילוי דבחינת אחת בחג הסוכות שתי דרגות. דתחלת הגילוי הוא ע"י ישיבה בסוכה, בחינת אחת, כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת⁶¹. וגילוי זה הוא בבחי' מקיף, וע"י מצות נטילת ד' מינים נמשך הגילוי בפנימיות, כמבואר בכ"מ⁶². ויש לקשר זה עם המבואר לעיל (סעיף ב) שהאחדות דסוכה היא אחדות בעצם שמלכתחילה אין בה התחלקות פרטים משא"כ האחדות שבמצות נטילת ד' מינים היא דהגם שישנם פרטים מחולקים מ"מ הם באחדות, כי פנימי הוא בבחי' התחלקות⁶³, ולכן, האחדות דסוכה שאין בה התחלקות, היא בבחי' מקיף, וע"י האחדות בד' המינים, שהם כנגד ד' סוגים שבישראל, ועד"ז כנגד ד' הדרגות שבכל אחד⁶⁴, היא נמשכת בפנימיות.

(50) ראה ד"ה שיר המעלות ממעמקים התשיג בסופו (סה"מ התשיג ע' 26). וראה גם ד"ה זה תרסיח ס"ע יב ואילך.

(51) רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ז.

(52) ראה תודיה עד אחת — מנחות יח, א. וראה (בנוגע ליוהכ"פ): עט"ר שער יוהכ"פ פ"ב ואילך. ועיי' שרפיה. ובכ"מ.

(53) ראה בארוכה ד"ה בסוכות תשבו ה'תשליח ס"ז (סה"מ מלוטק ח"א ע' רמח).

(54) ראה ד"ה תקעו בלקיט דרושים לר"ה נד, סעי'ג ואילך: סידור (עם דא"ח) שער ר"ה רלה, ב: עט"ר דרוש לעשיית נו, א: מאמרי אדהאמיצ דברים ח"ג ע' אה ואילך. ובכ"מ. וראה בארוכה ד"ה בסוכות תשבו ה'תשליח ס"ג: ה'תשליח ס"ד ואילך (סה"מ מלוטק שם ע' קעו ואילך. שם ע' רמו ואילך).

(55) תהלים פא, ד. וראה ד"ה בסוכות תשבו ה'תשמיא הערה 6 (סה"מ מלוטק ח"ב ע' קכא).

(56) פעי"ח שער כו (שער יוהכ"פ) פ"ה. שעה"כ דרושי ר"ה (קודם דרוש א'). סידור האריזל סוף סדר הנסירה.

(57) כ"ה בדרך חיים שער התשובה פ"י (יג, ריש ע"ד). שם פט"ז (כא, רע"א). מאמרי אדהאמיצ דברים

ח"ג ע' התקנו (וש"י). המשך ר"ה תרצ"ה ספכ"ח (סה"מ קונטרסים ח"ב שם, סעי'ב). ובכ"מ.

(58) ראה בארוכה ד"ה שמח תשמח תרנ"ז בתחלתו (סה"מ תרנ"ז ע' קעג ואילך).

(59) ד"ה הנ"ל ע' 47 (סה"מ שם ע' רכא).

(60) ד"ה הנ"ל ע' 49 ואילך (סה"מ שם ע' רכג ואילך).

(61) וראה בארוכה ד"ה בסוכות תשבו ה'תשליח ס"י (סה"מ מלוטק ח"א ע' רנ).

(62) סידור (עם דא"ח) שער הלולב רסג, סעי'ג ואילך. המשך וככה תרל"ז פפ"ד ואילך. רד"ה ולקחתם לבם תרסיא (סה"מ תרסיא ע' קצא). המשך תרסי"ז ע' לב. ובכ"מ.

(63) סהמיצ להציצ פה, ריש ע"ב. המשך תרסי"ז ע' עדר ואילך.

(64) ראה לקיט ר"פ בלק. וראה בארוכה ד"ה אלקי נשמה תרצ"ט (סה"מ תרצ"ט ע' 221 ואילך). ובכ"מ.

(ט) וע"י גילוי האחדות בהפרטים שבישראל (ד' הסוגים שבכלל ישראל, וד' הדרגות שבנשמת כל אחד), נמשך ע"י מצות נטילת ד' מינים עוד ענין, שעל ידם מתגלה שישאל אינו נצוהיא, ובאופן שגם אומות העולם מסכימים לזה, ועד שהם מהללים ומשבחים את הוי' על זה שגבר עלינו חסדו. והענין הוא, דענין הריבוי הוא בעיקר באוה"ע. נוסף לזה שאתם המעט מכל העמים⁶⁵ וישראל אחד בשבעים באומות⁶⁶, הנה כל ישראל הם קומה אחת⁶⁷, וענין הריבוי (דברים נפרדים) הוא בגוים ואומות העולם⁶⁸. והנה הטעם על זה שכל ישראל הם באחדות הוא מפני ששרשם הוא בהוי', הוי' אחד⁶⁹. ומזה מובן, דענין האחדות דישאל הוא נוסף ע"י שאינם נפרדים זה מזה (כאוה"ע), אלא שהם נעלים (בשלילה) גם מהתחלקות דמלאכים⁷⁰ ועדעולמות שנתהוו משם אלקים לשון רבים⁷¹, ויתירה מזו, שהם למעלה גם מההתחלקות דשם אלקים (ל' רבים), שבכללות הוא אור הממכ"ע שמחי' כל עולם וכל נברא לפי ערכו. אלא שאעפ"כ, כיון שגם בישראל יש ענין הריבוי (בחיצוניות), הנה ע"י המשכת האחדות בהריבוי דישאל, ע"י היא נמשכת גם בהריבוי דשם אלקים, וע"י גם בהריבוי דעולמות ונבראים, ועד לריבוי הנבראים שבעוה"ז הגשמי [דענין מה רבו מעשיך ה'⁷² (ההתחלקות לריבוי פרטים) הוא בעיקר בעוה"ז הגשמי דוקא], כולל גם הריבוי דאומות העולם. ויש לומר, דזהו הקשר דשני הפירושים בענינם של ד' מינים, דלפירוש אחד הם כנגד ד' סוגים שבישראל ולפירוש אחד הם כנגד ד' דרגות דלמעלה (כנ"ל סעיף ב), דענין ד' הדרגות שלמעלה הוא שאור הממכ"ע מחי' ומהווה את ד' העולמות אבי"ע, כל עולם לפי ערכו. וע"י המשכת האחדות בהריבוי (ד' סוגים וד' דרגות) דישאל, ע"י ממשיכים זה גם בכחינת הריבוי שבאור הממלא (ד' דרגות דלמעלה), וע"י — גם בהריבוי דעולמות וכו' ועד בהריבוי דאוה"ע.

(י"ד) וע"פ כל הנ"ל מובן, דזה שע"י נטילת ד' מינים פועלים שגם הגוים כו' יסכימו לנצחונם של ישראל ועד שיהללו וישבחו את ה' על זה, הוא נעלה יותר (בפרט אחד) מהנצחון עצמו. כי זה שגם הגוים, ובפרט אלה שהיו תחילה מנגדים (והי' צריך לנצחם), מהללים ומשבחים את ה' על זה שגבר עלינו חסדו, הו"ע של התחדשות (ע"ד שנת"ל סעיף ז), נוסף לזה שע"י נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים, כתחתון שאין תחתון למטה ממנו. והגם שענין זה (ביטול העמים

65) ואתחנן ז, ז.

66) מדרש הובא בחזקוני עה"פ שם ו, ד. סידור (עם דא"ח) רלו, ג. סה"מקס"ב ע' רסט. מאמרי אדה"י

על פרשיות התורה ח"א ע' קנ. אוה"ת הוספות לדברים ע' איתתקלד. ועוד.

67) לקו"ת ר"פ נצבים.

68) ראה פרש"י עה"פ ויגש מו, כו (מויק"ר פ"ד ו (בסופה)).

69) תניא פליב.

70) שהם משם אלקים (אגה"ת פ"ד — צד, א). וראה המשך תרס"ו ע' תנא. בנשמות אין הריבוי כ"כ כמו

במלאכים.

71) ראה גם רש"י עה"פ וירא כ, יג. וישלח לה, ז.

72) תהלים קד, כז.

(ישראל) יהי' בעיקר לע"ל, כדאיתא כנבואת זכריה⁷³ דלכל אחד מישראל יהיו ב' אלפים וח' מאות עבדים (מאוה"ע) שיחזיקו בד' כנפות הטלית שלו, הנה מעין זה הוא גם בזמן הגלות, ובפרט בהזמן שבסמיכות לביאת המשיח (כנ"ל סעיף ה).

וזהו ולקחתם לכם ביום ראשון ראשון לחשבון, דהגם שגילוי הנצחון ד'ישראל שעי' נטילת הד' מינים הוא גילוי הנצחון שהי' בר"ה וענין זה שבנטילת ד' מינים בחג הסוכות שייך לזה שהוא יום הט"ו לר"ה, מ"מ, זה שעי' נטילת ד' מינים פועלים שהגויים יסכימו לנצחונם של ישראל ועד שיהללו וישבחו על זה הו"ע חד"ש, ולכן אומר ולקחתם לכם ביום הראשון, ראשון לחשבון.

ועפ"ז י"ל מה שארז"ל⁷⁴ בשכר שלשה ראשון [שביתת הרגל דפסח ושביתת הרגל דחג ונטילת לולב⁷⁵] זכו לשלשה ראשון, להכרית זרעו של עשו לבנין ביהמ"ק ולשמו של משיח, וידוע⁷⁶ דבחי' ראשון דד' מינים הוא נעלה יותר מבחי' ראשון דסוכה⁷⁷, דלכאורה, כיון שענין ד' מינים הוא המשכת המקיף דסוכה (בפנימיות) איך שייך שיהיו נעלים יותר מסוכה, ד"ל הביאור בזה, כי ע"י העבודה דד' מינים משלימים ישראל הכוונה דנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, ולכן, גם השכר שמגיע להם עי"ז הוא גילוי העצמות.

ויה"ר שמזמן שמחתנו דסוכות (ולקחתם לכם גו' ושמחתם גו'⁷⁸) יבוא בקרוב ממש לשמחה הכי גדולה, שמחת עולם על ראשם⁷⁹, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, במהרה בימינו ממש.

(73) זכריה ח, כג. וראה שבת לב, ב. פרשי' לזכרי' שם.

(74) פסחים ה, א.

(75) פרשי' שם ד"ה בשכר.

(76) ראה בארוכה לקוטי לוי"צ למחז"ל ע' קד ואילך, שראשון דפסח הוא ח"ס, דסוכה — גלגלתא, ודלולב ומיניו — אוירא, ועד לדעת דעתיק שבאוירא, רד"א.

(77) בפרשי' שם (נעתק לעיל) שביתת הרגל דחג. אבל ראה חדא"ג מהרש"א שם, וטעם השביתה בחג הסוכות שנאמר בו הראשון . . . (הוא) כמ"ש כי בסוכות הושבתי, ושלכן שייך לבנין ביהמ"ק שנאמר בו (תהלים עז, ג) . ויהי בשלם סוכי. וראה גם לקוטי לוי"צ שם ע' קה"ו.

(78) אמור כג, מ. וראה חדא"ג מהרש"א שם. וטעם מצות לולב . . . ע"ש השמחה כמ"ש ולקחתם לכם וגו' ושמחתם וגו' יזכו לשמחה לעתיד בבוא משיח, עיי"ש. וראה לקושי חייט ע' 362.

(79) ישעי' לה, י. נא, יא.